

Ivan Šaško
pomoćni biskup zagrebački
Uvod i homilija
u euharistijskome slavlju
svetkovine Krista, Kralja svega stvorenoga (Godina C)
povodom spomena na Gladomor u Ukrajini (1932.-1933.)
u Bogoslužnome prostoru bl. Alojzija Stepinca u Zagrebu
Subota 22. studenoga 2025. u 18 sati

U zajedništvu s mons. rektorom Zlatkom (Korenom) i s ostalom braćom svećenicima sve vas pozdravljam otajstvenom prisutnošću i riječima Krista Kralja, našega Spasitelja: *Mir vama!*

Ovim slavljem, braćo i sestre, ulazimo u posljednji tjedan ove liturgijske godine, *Jubilejske godine nade*. Okupljeni smo Božjim Duhom u zajedništvu s Kristom koji je pobijedio smrt i po svome Duhu ostao prisutan s nama u svojoj Crkvi.

To je dragocjenost u kojoj večeras posebno ističem ukrajinsku prisutnost među nama, počevši od svećenika koncelebranata i gospođe supruge Veleposlanika Ukrajine u Republici Hrvatskoj.

Draga braćo i sestre Ukrajinci i Ukrajinke, večeras molimo s vama, za vas i za cijeli ukrajinski narod, spominjući se žrtava zločina komunističkoga režima u Ukrajini 1932. i 1933. godine, kada je umjetno izazvana glad, to jest: ubijanje glađu ili *Gladomor* (ukr. *Holodomor*), uzelo živote nekoliko milijuna ljudi.

Bio je to genocidni čin nepravedne sovjetske komunističke vlasti prema ukrajinskim seljacima s političkim ciljem uništavanja socijalnoga temelja jedne nacije. Taj je zločin cinično i okrutno planiran od strane Staljinova režima, kako bi se provela politika kolektiviziranja poljoprivrede protiv volje ukrajinskoga seoskog stanovništva.

Sličnu su metodu oduzimanja slobode i neovisnosti ljudi komunisti primjenjivali u svim zemljama u kojima su preuzeli vlast i stvarali 'proletarijat' kojim su, uvijek lažima i nasiljem, lakše manipulirali.

Ono pak što ne može ostaviti ravnodušnim niti jedno srce kojemu je stalo do ljudskosti jest činjenica da je među tolikim ukrajinskim žrtvama bilo iznimno puno djece te da je sve to bilo desetljećima prekriveno šutnjom i ideološkim zabranama spomena.

Dok i sami u Crkvi i hrvatskome društvu pokušavamo potaknuti nositelje političke vlasti, odgovorne u kulturi, znanosti, odgoju i obrazovanju, da se zauzmu u velikome djelu pročišćavanja spomena i sprječavanja da laži iz komunističke vladavine

i dalje truju korijene sadašnjega življenja, primjeri drugih naroda i vjernika ohrabruju i naše korake.

Nasilje se rađa iz sjemena laži. Tako je i danas, dok ukrajinski narod trpi pod bezobzirnim ratnim razaranjem. Zato u ovoj euharistiji molimo i za žrtve koje pred očima, štoviše pred kamerama takozvanoga civiliziranog svijeta 21. stoljeća svjedoče o bijedi naše civilizacije.

Ovo su dani u kojima, bez obzira na političku pragmatičnost, na poniženja, ucjene, izdaje i prodaje dostojanstva, ne smijemo pogaziti istinu i prihvatiti neistinu nepravednih silnika. Osim toga, uvijek se – po primjeru blaženoga Alojzija Stepinca i ukrajinskih svjedoka vjere – molitvom pouzdajemo u Gospodina, znajući da on sve – čak i ono što nam se čini proturječnim našim uvidima – vodi prema vječnomu dobru.

Moleći za ondašnje i današnje žrtve, molimo i za sebe, da među nama ne zavlada umiranje i da jedina glad bude glad za ljubavlju koja uz sebe veže glad za istinom, pravednošću, istinskim mirom koji nije plod nečije sebičnosti, nego je Božji dar vječnosti za našu vremenitost.

Mi propovijedamo i ispovijedamo Krista raspetoga i uskrsnuloga kao začetnika i dovršitelja naših života i kao Svevladara, raskajana i ponizna srca vapeći Gospodinu da nam se smiluje.

Homilija

Liturgijska čitanja:

2Sam 5, 1-3; Ps 121(122); Kol 1, 12-20; Lk 23, 35-43

1. Ove je godine stota obljetnica uvođenja svetkovine Krista Kralja u naš liturgijski kalendar. Kada je papa Pio XI. 1925. ustanovio tu svetkovinu, ili su već bili uspostavljeni totalitarni sustavi ili su se razvijali prema očitovanju svoje pogubnosti za cijelo jedno stoljeće.

Tako je ta odluka mogla lako biti čitana kao pokazatelj da svi vladari i svaka vlast, njihova zemaljska moć i slava, nisu ništa drugo doli prolazna sitnica u odnosu prema Božjemu gospodstvu i Kristovoj vladavini.

Ipak, istinski cilj isticanja Kristova kraljevanja bilo je otkrivanje i stavljanje Isusa u središte naših života, da bismo trajno u sebi i pred sobom imali puniji smisao od zemaljskih postignuća te da bismo težili za neprolaznim.

Ako to ne učinimo, kao pojedinci i kao veće ili manje zajednice, nužno ćemo otvoriti prostor nasilju, sukobima i nezadovoljstvu, nemirima i beznađu.

2. Izabrani je narod očekivao velikoga kralja koji bi svojom snagom i bogatstvom nadmašio sve prijašnje. Željeli su da bude nad svim narodima, da ponizi neprijatelje, da kraljuje vječno...

Današnje Evanđelje otkriva Božji odgovor na ta očekivanja.

Siguran sam da u toj slici lako možemo vidjeti Krista koji danas trpi u Ukrajini i na drugim mjestima u svijetu, na kojima se ponižava ljudsko dostojanstvo, odnosno Bog u čovjeku.

Na Kalvariji smo; Isus je raspet između dvojice razbojnika, s natpisom koji izruguje njegovo kraljevanje. Smatraju ga nesretnikom, a u njemu, baš ni u čemu ne mogu prepoznati Kralja iz svojih nadanja.

Umjesto prijestolja – križ; umjesto dubokih naklona poslužitelja i privrženosti poslušnih vojnika – oko njega su krvnici i glasovi pogrde i neukusnoga vojničkog ismijavanja. Umjesto sjaja kraljevskoga plašta i krune, ostao je napušten i gol, dok je trnje razdiralo lice.

Nikomu ne prijeti. Koristi riječi ljubavi i opraštanja; ne prisiljava svoje podložnike i neprijatelje da gutaju prašinu, nego sam ispija ocat da bi utažio žeđ zadnjom gorčinom. Kraj njega nisu dvorani, nego dvojica razbojnika. Je li moguće povjerovati u takvoga spasitelja; i po čemu je privlačan?

3. Odgovarajući na to pitanje, Evanđelje pred nas stavlja tri prizora.

Čuli smo da je prisutan ponajprije *narod*. Kako se ponaša? Ne čini ništa; naizgled ni dobro, ni loše. Jednostavno promatra. Zbunjen je i kao da ne zna što treba činiti. Šuti; tek se poneki pridružuju ruganju. Tom šutnjom želi odmaknuti svoju odgovornost. Ne razumije da bi čovjek koji umire i koji dopušta da ga se muči mogao biti toliko iščekivani kralj. Zašto ga Bog ne spasi, ako je taj čovjek pravednik?

U toj šutnji naroda vidljivo je da nije prepoznao proroštva i navještaj iz Svetoga pisma; slušao je, ali nije prihvatio Božju riječ; bila mu je na usnama, ali ne i u srcu.

Osim naroda, pod križem su i *vođe toga naroda*, najviše odgovorni za ono što se događa. Oni bi, po svemu što su doživjeli, trebali prepoznati ostvarenje obećanja. Umjesto toga, upućuju mu poruge; ne vjeruju mu, jer – misle tako – nije sposoban spasiti sebe, sići s križa.

Odavno smo spoznali da se ono što obično zovemo 'politikom', to jest 'stranačka politika' kojoj je stalo samo do vlasti, ona se ne dopušta evangelizirati; zarobljeno joj je srce i zbog toga joj pred otajstvom ostaje jedino poruga. Iz svoje moći, a zapravo iz svoje nemoći, provocira i izruguje. I to se prelijeva u kulturu, u umjetnost, u ophođenje, u upravljanje...

A zašto Isus ne daje dokaz svoje moći koji oni traže? Zašto ne silazi s križa i ne čini čudo? Misle: ako bi to učinio, sve bi uvjerio i izbjegao smrt i zločin. Vjerovali bi. Ali

u koga i u što? U moćnoga Boga koji pobjeđuje i ponižava neprijatelje; koji udarcem odgovara na udarac bezbožnika; koji unosi strah... Ali to nije Bog Isusa Krista.

Ako bi sišao s križa, zanijekao bi svoje poslanje; potvrdio bi pogrešne predodžbe o Bogu. Rekao bi da je to bog kojemu su se uvijek klanjali zemaljski moćnici, jer bi bio sličan njima: snažan, bezobziran, osvetnički. Na križu je objavljen Bog koji se dopušta poraziti iz ljubavi i radi ljubavi.

Bog se nije objavio u svojoj svemoći tako da bi očitovao da može učiniti što želi. Objavio se svemoćan u ljubavi; objavljuje svemoć u služenju, a ne u vladanju.

Treća skupina ljudi pod križem su *vojnici*, ti ljudi daleko od svojih obitelji koji izvršavaju naredbe za novac; otupjelih osjećaja promiču politiku osvajanja, često puta kao žrtve ludosti moćnijih od sebe. Ponavljaju riječi koje su čuli od svojih nadređenih: *Ako si kralj, spasi sama sebe*. Na Kalvariji očituju da su izgubili svoje stavove i dopustili da im savjest bude zarobljena. Postali su suradnici nepravde, previđajući zločin protiv najslabijih. Odgajani su da se poštovanje daje pobjednicima, a Isus je stao među gubitnike.

4. Drugi prizor u središtu današnjega Evanđelja jest *natpis nad Isusovom glavom*. Sročila ga je rimska vlast; nije usuglašen tekst; politički je nekorektan, izaziva prijepor između tadašnjih ideologa i izvršitelja. Ali je ostao za nas i poziva nas da razmatramo kralja pribijenoga na križ. Pred njim je smiješno svako veličanje čovjeka, svaki pokušaj mjerenja zasluga ili dobivanje časti. S križa Bog pokazuje tko je kralj koga je izabrao.

Treći se prizor odigrava s desne i lijeve strane rassetoga Krista. Poput naroda, vođa i vojnika, jedan od razbojnika ne razumije. Jedino što bi želio i prihvatio jest oslobađanje od muka kojima je podvrgnut. No, Isus ga ne uslišava.

Drugi prijestupnik jedini je koji u Isusu prepoznaje kralja: „Isuse, sjeti me se...” Zove ga imenom; doživljava ga prijateljem, pratiteljem na putu; kao nekoga tko je prihvatio patnju bez krivnje. Od Isusa ne očekuje oslobađanje muka za koje osjeća da ih mora prihvatiti. Isusa moli da s njime podijeli posljednje zemaljske misli i osjećaje, svjestan da su njegovi prethodni postupci bili nedostojni čovjeka.

„*Danas ćeš biti sa mnom u raju.*” Tako govori kralj koji izgovara odrješenje i svojim krvnicima, da niti jedan čovjek ne bi pomislio da je zbog svojih grijeha izgubljen; to je kralj koji gubeći pobjeđuje, ponižen uzvisuje, pogrđen objavljuje slavu.

5. Dvojica razbojnika na križu na svoj su način 'sažetak' čovjekova odnosa prema Isusu. Prvi izaziva Boga, stavlja ga na kušnju: *ako postojiš, učini da se dogodi nešto meni u prilog*; oslobodi me ovoga trpljenja, spasi sebe i nas. Boga shvaća kao kralja koji raspolaže podanicima. Želio bi ga za kralja, pod uvjetom da mu zauzvrat u nečemu pomogne.

On ne priznaje svoju odgovornost; nije spreman iščitati, 'revidirati' svoj život; njegova molba i nije molba nego zahtjev iz kojega zrači i progovara sebičnost. Možda se i mi nađemo u sličnim razmišljanjima: *Što ću dobiti; što dobivam, ako vjerujem, ako idem u crkvu, ako sam zauzet u župi; ako branim nedužne, ako prokažem nepravdu i laž?*

Drugi je razbojnik samo iznenađen, zbunjen i zadivljen. Ne može dokučiti do kraja što se događa. Bog je kraj njega i s njime dijeli trpljenje. On razumije da je njegovo trpljenje posljedica njegova izbora. Ali Isusovo trpljenje je čisto i nedužno.

To je stav istinskoga učenika koji vidi da je pravo lice Boga sućut i da je pravo lice čovjeka nježnost i opraštanje. U patnji lako upadamo u malodušnost i očaj ili se prigrbamo pred križem ispovijedajući: *Uistinu, Isuse, ti si Sin Božji!*

Kakav je to samo kralj! Kralj koji pokazuje drukčiji način življenja; onaj koji proturječi *spašavanju samih sebe*, tako da spašava druge. Želimo li takvoga Boga? Slaboga, koji je na strani slabih? Želimo li biti 'podanici' takvoga vladara i učenici takvoga učitelja?

Ne žurimo se s odgovorom večeras. Iza jednoga je odgovora odbijanje ljubavi; iza drugoga nužnost obraćenja... I jedan i drugi odgovor su zahtjevni, ali – samo je jedan radostan i dopušta da Isusov 'danas'; njegov odgovor: *bit ćeš u raju* traje i za nas.

6. A ukrajinske žrtve; one od nekadašnjega izgladnjivanja ili današnje u ratu?

Politika koja zbilja može pomoći, čini se, ni danas nema drukčiji odgovor osim provociranja, ironije, cinizma i ruganja. To je nama Hrvatima itekako poznato. Zato mi ne bismo smjeli postati takvi, nego gajiti sućut i pomagati koliko možemo.

I lijepo je svjedočiti da u našoj domovini ima puno ljudi koji su stali pod Kristovim križem u Ukrajini, moleći s pouzdanjem: *Božje sjeti se i smiluj se; spomeni se svoje ljubavi i svojom pravednošću i mirom natopi trpljenja i čuvaj u nama nadu u ispunjenje tvoga obećanja.*

Dok se ovih dana stvaraju čudni politički planovi koji mirišu na još čudnija savezništva u nametanju mira, mi – zazivajući zagovor blaženoga Alojzija u ovome 'Vrtu pouzdanja' – ne gubimo pouzdanje i svoje molitve polažemo u molitvu koju Krist Kralj prinosi nebeskomu Ocu.

Dobro pamtimo slične planove s našom domovinom. Činilo se da ne možemo ništa učiniti i da će nepravda prevladati. Tada se očitovalo Božje gospodstvo i na čudesan nam način darovalo odgovor na vjeru koja je gledala dalje od sebičnosti i vidjela više od zemaljskih moćnika.

Ustrajmo u istoj vjeri i za Ukrajinu, jer toliko patnje iz ljubavi prema slabima kad-tad odrazit će vječnost i Kristovu 'slabost' koja je u konačnici pobijedila zlo.

Amen.